

MAKTAB O'QUVCHILARIDA BILIM OLISHGA NISBATAN IJOBIY QARASHLARNI SHAKLLANTIRISH

Xidirova Bibisora Yuldashevna

*Surxondaryo viloyati Jarqo'rg'on tumani 51-sonli
umumiy o'rta ta'lim maktabi amaliyotchi psixologi*

ANNOTATSIYA

Maqolada o'quvchilarning o'quv faoliyatiga ijobiy motivatsiyani shakllantirish asosida ta'lim yutuqlariga erishishning o'ziga xos xususiyatlari ochib berilgan. Ta'lim jarayonida ta'lim motivlari haqida nazariy va amaliy fikrlar bildirilgan.

Kalit so'zlar: talaba, motiv, o'quv faoliyati, pedagogik holat, pedagogik fenomen

KIRISH

Maktab ta'limi bugungi kunda inson ta'limining eng uzoq bosqichini ifodalab, individual muvaffaqiyat uchun ham, butun mamlakatning uzoq muddatli rivojlanishi uchun hal qiluvchi omillardan biridir. O'quvchilarning o'quv faoliyatiga ijobiy motivatsiyasini shakllantirish ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri bo'lib, xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish maqsadli dasturida o'z aksini topgan.

Bugun mamlakatimizda "Zamonaviy maktab" milliy ta'lim tashabbusi loyihasi doirasida ilg'or xalqaro tajribani hisobga olgan holda namunaviy loyihalari bo'yicha ro'yobga chiqariladigan umumta'lim muassasalari uchun quyidagilar ishlab chiqildi va tasdiqlandi:

o'qitishning maxsus ta'lim standart va dasturlari; o'quv jarayonini tashkil etish bo'yicha alohida talablar; moslashtirilgan o'quv adabiyotlarining ro'yxati;

tegishli darajani aniqlash maqsadida umumta'lim muassasalarini baholashning tartibi;

Milliy ta'lim tizimidagi ustuvorliklarning o'zgarishi, pedagogik jarayon ishtirokchilarining sub'ekt va sub'ektlar o'zaro ta'sirining shartlarini izlash o'quvchilarning ijobiy barqaror motivatsiyasini rivojlantirishning eng muhim vazifasini qo'yadi. Kompetentsiyaviy yondashuvga asoslangan yangi ta'lim strategiyasi asosida o'quv jarayonining sub'ektiv komponentiga qiziqish tobora ortib borayotganida, ta'lim natijasiga va o'quvchi shaxsiy taqdirini belgilash jarayoniga bo'lgan munosabat o'zgardi.

O'quvchilar dunyoqarashi va madaniyatini rivojlantirishda ijtimoiy motivning pedagogik jihatlari R.Safarova, D.Temirov, S.Babajanova, SH.S.SHaripov, B.Ziyomuxammadov, M.Ochilov, N.Muslimov, o'quvchilarda ijtimoiy faollik hamda kreativlikni rivojlantirishda o'quv motivning didaktik imkoniyatlari O.Musurmonova,

E.G'oziev, B.Adizov, S.Davletshin, U.Mahkamov, M.Abdullaeva, kabi mamlakatimiz yetakchi olimlarining ilmiy izlanishlarida tadqiq etilgan.

Mustaqil davlatlar hamdo'stligi mamlakatlari olimlaridan I.P.Lodlasıy, A.T.TSvetkova, G.A.Bokareva, V.S.İlyga, Z.P.SHabalina, G.I. Шukinaning tadqiqot ishlarida kommunikativ kompetentsiya va muloqotning ijtimoiy-psixologik masalalari yoritib berilgan.

Falsafiy va psixologik-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, maktablar tajribasini o'rganish quyidagi qarama-qarshiliklarni aniqladi:

zamonaviy mahalliy maktab o'quv jarayonining pedagogik jarayon ishtirokchilarining sub'ekt-sub'ekt munosabatlariga yo'naltirilganligi va o'quvchilarning ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyaning namoyon bo'lishi uchun ijtimoiy hodisa o'rtasida o'quvchilarning o'quv faoliyati uchun o'z o'zidan paydo bo'lgan motivning ko'plab namoyonlari; ijobiy barqaror motivatsiyali o'quvchilarga bo'lgan talab va ijobiy barqaror

motivatsiyani shakllantirish dasturlarining yo'qligi; o'qituvchilarni o'quv jarayonida maktab o'quvchilariga o'qitishning shaxsga yo'naltirilgan va tizimli faoliyatiga yo'naltirish va maktab pedagogik amaliyotining haqiqiy sharoitida modelning yo'qligi.

Bugungi kunga qadar ishlab chiqilgan nazariy tadqiqotlar va maktab tajribasi shuni ko'rsatadiki, motivatsiya - bu turli motivlar, motivlar, ehtiyojlar, qiziqishlar, intilishlar, maqsadlar, intilishlar, motivatsion munosabat yoki moyillik, ideallar va boshqalar. keng ma'no umuman xulq -atvorni belgilashni nazarda tutadi. Psixologik va pedagogik tadqiqotlarda mavjud bo'lgan ijobiy barqaror motivatsiyaning mohiyati haqidagi xulosalarni o'rganish va umumlashtirish tadqiqot jarayonida qo'llanilgan asosiy ta'rifni shakllantirishga imkon berdi.

Ijobiy barqaror motivatsiya-bu o'quvchining o'qishga faol, shaxsiy tarafkashlik munosabatini belgilaydigan, unga hal qilishning umumlashtirilgan usullarini o'zlashtirgan holda, uning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishni tartibga solishga qaratilgan samarali harakatlarning nisbiy davomiyligini ta'minlaydigan motivlar majmui.

Ijobiy turtki motivatsiyasining namoyon bo'lishiga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillar quyidagilardir: muvaffaqiyatsizlikka yo'l qo'ymaslik, shaxsiy tashvish, past baho, tashqi atribut; shaxsning o'quv faoliyatining asosiy determinantlari yutuq motivatsiyasi va

shaxsning ayrim xususiyatlari, birinchi navbatda, avtonomiya; ijobiy barqaror motivatsiya bu faoliyatga xos bo'lgan bir qancha omillar bilan

belgilanadi. Birinchidan, u ta'lim tizimining tuzilishi va ta'lim muassasasining turi bilan o'zaro bog'liq, bu holda ta'lim faoliyati amalga oshiriladigan maktab; ikkinchidan, o'quv jarayonini tashkil etish; uchinchidan, o'quvchining sub'ektiv

xususiyatlari (yoshi, intellektual rivojlanishi, qobiliyatlari, intilish darajasi, o'zini o'zi qadrlashi, uning boshqa o'quvchilar bilan o'zaro ta'siri va boshqalar); to'rtinchidan, o'qituvchining maktab o'quvchilari bilan o'zaro ta'sirining sub'ektiv xususiyatlari va birinchi navbatda uning o'quvchi bilan bo'lgan munosabatlar tizimi;

Ijobiy barqaror motivatsiya, boshqa har qanday turdagi kabi, ta'lim faoliyatida yo'nalish, barqarorlik va namoyon bo'lish dinamikasi bilan ajralib turadi.

Yuqoridagi qoidalarni hisobga olish maktabning pedagogik jamoasiga muhim va murakkab vazifani - o'rta maktab o'quvchilarining o'quv jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirishga imkon beradi.

Maktabning o'quv jarayoni o'quvchilarning guruhli shakllarini tashkil etish orqali ijobiy motivatsiyaning shakllanishiga ta'sir qiladi, bu ularning shaxsiyatining sotsializatsiyasiga yordam beradi, bu oila va uy xo'jaliklari bolalariga etarlicha ta'sir ko'rsatmaydi, ularni muvaffaqiyatga erishish uchun motivatsiyani shakllantirishga, shu jumladan ta'lim faoliyatiga yo'naltiradi.

Bu fakt maktab o'quvchilarining ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirish modelini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishni taqozo etadi.

Maktabda o'qitish jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirishning ishlab chiqilgan modeli quyidagi printsiplarga asoslanadi: ilmiy va tizimli, sub'ektiv; ong, faollik va mustaqillik; rivojlanish va faollik, amaliy yo'nalish; kollektivlik; aks ettirish.

Maktab o'quv jarayonida o'quv faoliyatining ijobiy barqaror motivatsiyasini shakllantirish mexanizmi asosiy bosqichlardan iborat: maqsadni belgilash, ta'lim harakatining tuzilishini aniqlash, operatsion-kognitiv, ishning tashkiliy shakllarini asosli tanlash, faollik-operativ, aks ettirish, o'smirlar faoliyatini baholash.

Biz o'quvchilarning guruh faolligini o'quvchilar faoliyatini pedagogik qo'llabquvvatlash holatlarining yig'indisi sifatida qaradik, bunda o'quvchilarning o'qishga ijobiy barqaror motivatsiyasi shakllanibgina qolmay, balki u o'zini namoyon qiladi. Shaxsiy yutuqlar to'g'risida o'quv faoliyati uchun ijobiy turtki motivatsiyasining shakllanishi belgilanadi. O'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyaning barcha uchta komponenti uchun maktablarning eksperimental va nazorat guruhlarida o'quvchilarning o'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyasining namoyon bo'lishidagi farqlar aniqlandi;

O'quvchilarni nazorat va eksperimental guruhlardagi test natijalarini solishtirganda shuni ta'kidlash kerakki, ular o'rtasida ichki motivatsiyaning past va o'rta darajadagi namoyon bo'lishida sezilarli farqlar mavjud. Boshqaruv guruhida o'quv jarayonida o'quvchilarga taklif qilinadigan faoliyat turlari uchun odatda past darajali va kamroq o'rtacha darajali bo'ladi.

O'quv faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiya bu faoliyat uchun bir qator o'ziga xos omillar bilan belgilanadi: ta'lim tizimining o'zi, bu holda maktab muassasasi; o'quv jarayonini tashkil etish; o'quvchining sub'ektiv xususiyatlari (yoshi, intellektual rivojlanishi, qobiliyati, intilish darajasi, o'zini o'zi qadrlashi, uning boshqa o'quvchilar bilan o'zaro ta'siri va boshqalar); o'qituvchining maktab o'quvchilari bilan o'zaro ta'sirining sub'ektiv xususiyatlari.

Ijobiy barqaror shaxsiy motivatsiyani shakllantirish - o'quvchilarning tashqi motivatsiyasini ichki holatga o'tkazishga yordam beradigan muayyan sharoitlarda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi faol o'zaro munosabatlarning murakkab va uzoq muddatli jarayoni: o'quvchilarni haqiqiy amaliy mashg'ulotlarga jalb qilish. guruh faoliyati; darsda ijobiy hissiy tajribalar uchun qiziqishlarning rivojlanishiga hissa qo'shadigan faol o'qitish usullaridan foydalanish; o'quvchilarning o'z ustida ishlashga bo'lgan ehtiyojining ortishi.

XULOSA

Aniqlanishicha, maktabda o'quv jarayonida ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiyani shakllantirish modelini amalga oshirish natijasida o'rta maktab o'quvchilarida ehtiyoj tufayli ta'lim faoliyati uchun ijobiy barqaror motivatsiya: sinfda intellektual o'zini o'zi anglash, guruhdagi o'quv faoliyatining ko'nikma va malakalari, qobiliyatlarni o'zini baholashga tayyorligi, mashg'ulotlardan qoniqish va sinfdagi muvaffaqiyat darajasi shakllangan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI :

1. Yuldashev, Elyorjon. "Secondary School Students Independent Education." INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES. Vol. 2. 2021.
2. Elyorjon. "Secondary School Students Independent Education." INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES. Vol. 2. 2021.
3. Internet ma'lumotlari